

MEHMET ÂKİF ERSOY'UN ÇOCUKLUK YILLARI

Türk şiirinin yüz akı isimlerinden olan Mehmet Âkif Ersoy 1873 yılında İstanbul'da doğdu, 27 Aralık 1936 tarihinde de bu şehirde son zamanlarını geçirdiği İstiklal Caddesi'ndeki Mısır Apartmanı'nda vefat etti.

Mehmet Âkif, Fatih Medresesi müderrislerinden İpekli Tahir Efendi'nin oğludur. Babası henüz çocukken hayatını ilme adanmıştı. Hiçbir yardım görmeden Arnavutluk'un İpek kasabası, Susişa köyünden kalkar ve İstanbul'a gelir. Çalışkanlığı, azmi ve yüksek irade gücüyle Fatih Medresesi müderrisliğine¹ kadar yükselir. Bütün yoksulluk ve mahrumiyetlere rağmen temizliği ile dikkat çekmiş ve "Temiz Tahir Efendi" diye yâd edilmiştir. Son derece sağlam bir inanca sahip Müslüman bir kişilik sahibidir. Âkif'in annesi de iyi bir şekilde yetişmiş, anlayışlı, sağlam karakterli bir kadındı. İyilik etmekten hoşlanan, hisli bir Anadolu insanıydı. "*Âkif'in hayatında annesinin müstesna bir yeri olduğuna*" dikkat çeken Lütfü fiehsuvaroğlu'na göre duyarlı bir kadın olan Emine fierife Hanım Küfe şiirini okuduktan sonra şöyle der: "*İncesini ipe, kalınını sapa dizmişsin.*"

fiehsuvaroğlu, Âkif'in annesi Emine fierife Hanım hakkında kısa ve öz bilgiler verir:

*"İleri görüşlü, hoş görülü, kültürlü Müslüman bir Türk kadını olan Emine fierife Hanım, yardım ve iyilik yapmaktan hoşlanırdı. Kendini iyi yetiştirmişti. Derin bir tevekkül sahibi idi. İpekli Tahir Efendi ile evlendikten sonra kızını da kaybeden Emine fierife Hanım için Âkif'in dünyaya gelişi bir teselli kaynağı olur. Üç çocuğunu ve iki kocasını toprağa veren Emine fierife Hanım, Mehmet Âkif'le hayata bağlanmış, tevekkülle zorlukları yenmesini bilmiş ve doksan yaşına kadar yaşamıştır."*²

Fatih'te Sarıgüzel mahallesinde dünyaya gelen Âkif, Emir Buharî Mahalle Mektebi'nde ilk öğrenimini tamamlayıp Fatih Rüştüyesi'ni ve Mekteb-i Mülkiye'yi bitirdi. Arapça ve Farsça öğrendi. Mülkiye'nin yüksek kısmına geçtiği yıl babası öldü, evleri yandı. Bunun üzerine Halkalı Baytar Mektebi'ne girdi ve bu okuldan birincilikle 1893'te mezun oldu. Tarım Bakanlığı'na bağlı olarak Rumeli, Anadolu, Arnavutluk ve Arabistan'da çalıştı. 1908 yılından sonra *Sırat-ı Müstakim* ve *Sebilürreşat* mecmualarında şiir ve yazıları yayınlandı.

Balkan Harbi sebebiyle Darülfünûn'daki genel edebiyat profesörlüğü görevinden 1913'te istifa etti. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce 1913'te Mısır ve Hicaz'a gitti. İzmir'in 1919'da işgalinden sonra Batı Anadolu'da başlayan Millî Mücadele'ye destek vermek için Balıkesir'e geçti ve verdiği vaazlarla halkın mücadele azmini güçlendirdi. Mayıs 1920 tarihinde Burdur Milletvekili seçildi. Kastamonu Nasrullah Camii'nde heyecanlı bir vaaz vererek Sevr Antlaşması ve Millî Mücadele hakkında halkı aydınlattı. Bu vaaz 1921'de basılarak bütün vilayetlere ve cephelere dağıtıldı. 20 Aralık 1920'de Ankara'ya döndüğünde Taceddin Dergâhı'na yerleşti. Bu sırada yazdığı şiir TBMM'de üst üste birkaç defa coşkuyla okunarak İstiklal Marşı olarak kabul edildi. (12 Mart 1921). İstiklal Marşı şairi olarak kendine verilmek istenen parayı maddi sıkıntı içinde olmasına rağmen kabul etmedi. 27 Aralık 1936 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Aruz'un büyük şairi Âkif'in en önemli eseri *Safaha*'tır (1911).

Âkif'in Doğduğu Ev

Babası, Âkif'e "Rağif" ismini verse de bu adın telaffuzu zor olduğu için kullanılmaz ve herkes ona Âkif diye seslenir. Mithat Cemal Kuntay, şairin doğumu ile ilgili olarak şu bilgiyi verir:

*"Mehmet Âkif'in doğduğu ev, Kur'an'la ve namazla doluydu. Zaten dünyaya gelmesine bile bir din vakası sebeptir: Annesi Emine fierife Hanım'ın Buharalı olan babası, Buhara'dan hacca giderken Amasya'da ölmüştü. Sonraları Maliye Nâzırı ve Sadrâzam olan fiirvânî Rüştü Efendi, o tarihte Amasya'da Evkaf Müdürü idi. Âcizi daima himaye eden ve sadâretten atılıp sürgüne giderken vapurun uğradığı Rodos adasının zindanında Namık Kemal'in yüzünden politika suçlusu olarak yatan Ebüzziya Tevfik Bey'i, eski sadrazamlığının henüz tamamen bitmeyen nüfuzunu kullanarak vapura getirten, kendisine para veren ve adanın mutasarrıfı Dilâver Paşa'dan Ebüzziya'nın himayesini isteyen bu merhametli adam; Emine fierife Hanım'ı da vaktiyle evine almıştı. İstanbul'a geldiği zaman da konağında biriyle evlendirmişti. Emine fierife Hanım'ın bir müddet sonra kocası ölüyor ve Tâhir Efendi ile evleniyor."*³

Anne ve Baba Farklı Düşününce

fiairin yetişmesinde elbette anne ve babaların tesiri büyük. Küçük Âkif için çırpınan anne ve baba onun, en iyi şekilde yetişmesi için âdeta yarışır. Âkif'in nerede okuyacağı konusu Saru Nasuh Mahallesi'ndeki evde tartışılmaya başlar. Annesi, Âkif'in sarıklı olmasını ve medresede okumasını isterken babası ise onun mektepte yetişmesini arzu etmektedir. Tâhir Efendi eşini şu sözlerle ikna eder: *"Medresede okuyacağı şeyleri oğluma ben öğretirim."*

Fatih'in tanınmış âlimlerinden olan İpekli Hoca Tahir Efendi'nin oğlu olan Mehmet Âkif, hatıralarında çevrede çok sevilen babası için, *"Benim hem babam, hem hocamdır. Ne biliyorsam kendisinden öğrendim"* der. Tahir Efendi, oğluyla yakından alakadar olur. Hem terbiyesine, hem de derslerine dikkat eder. Onunla âdeta arkadaşlık kurar, birçok konuyu oğluyla tartışır. Sevgi ve saygı sınırları içinde onunla sağlam bir diyalog kurar. Âkif, *Safahat* adlı eserinde babasının, kardeşiyle birlikte kendisini de camiye götürdüğünü anlatır:

Sekiz yaşında kadardım. Babam gelir: "Bu gece,

Sizinle câmiye gitsek çocuklar erkence.

Giderseniz gelin amma namazda uslu durun;

Merâmınız yaramazlıksa işte ev, oturun!"

Deyip alırdı beraber benimle kardeşimi.

Namaza durdu mu, hâliyle koyverir peşimi,

Dalar giderdi. Ben artık kalınca âzâde,

Ne âşıkâne koşardım hasırlar üstünde! 4

Âkif, camide geçen neşeli zamanlarını anlattıktan sonra namazın ardından fener ışığında eve dönüşlerini nakleder. Annesinin dinine bağlı olduğunu vurgulayan şairimiz ardından okula başladığı günleri sevgiyle anar:

“Annem çok ibadet eden dindar bir hanımdı. Babam da öyle. Her ikisinin de dine sağlam bir bağlılıkları vardı. İbadetin verdiği zevkleri heyecanla tatmışlardı. Bilhassa bu hususta evden dinî telkinler aldım. Annem çok hassas bir kadındı. Babam da öyleydi. fiir söylemezdi, fakat mensur şiire âşıktı.

İlk tahsile Fatih civarında Emir Buharî Mahalle Mektebi’nde ve dört yaşında başladım. Hocamı şahsen hatırlarım; fakat ismini hatırlamıyorum. Burada iki sene kadar bulundum.

Fatih’te muvakkithanenin yanibaşında iptidaî mektebinde ilk tahsile devam ettim. Bu mektep, Maârif Nezareti’ne bağlı resmi bir mektepti. Birçok hocaları vardı. Hem bu mektebe gidiyordum, hem de babam bana yavaş yavaş Arapça okutuyordu. Bu mektebe üç sene devam ettim.

Rüşdiye mektebim, Fatih’te Otlakçı Yokuşu’nda bulunan Fatih Merkez Rüştiyesi’dir. Buradaki muallimlerimden hatırladıklarım, baş muallim Hoca Süleyman Efendi, ikinci muallim Mustafa Efendi, üçüncü muallim Hâfız Osman Efendi. Diğer hocalar seyyar idiler. Bu seyyar hocaların en mühimi son sınıfta kendisinden Türkçe okuduğum Hoca Kadri Efendi’dir.”5

Âkif, dört yaşında başladığı Emir Buharî Mahalle Mektebi’ne iki yıl kadar devam eder (1878-1879), sonra Fatih İbtidaî Mektebi’ne girerek burada da üç yıl daha okur (1879-1882). İlkokulu bitirdikten sonra Fatih Merkez Rüştiyesi’nde6 okuyan Âkif henüz 9-10 yaşlarında iken babasından Arapça dersleri almaya devam eder. Baba okuldaki müfredata göre ders vermektedir. Bunu şairimizin kendisinden dinleyelim:

“Rüştiye tahsiline devam ederken babamdan gene Arapça okurdum ve epeyce ilerletmiştim; seviyem mektep programından çok yüksekti. Babam okuturken, o zamanın usûlünü ve kitaplarını takip ediyordu.”7 Âkif, Farsça’yı da mükemmel bir şekilde okuyup öğrenmiştir. Henüz 9-10 yaşlarındayken Fatih Merkez Rüştiyesi’nde bu dili öğrenmiş ve Sadi’nin Gülistan adlı eserini aynı yıllarda ezberlemiştir. Âkif hatıralarında o günleri şöylece yâd eder:

“Bundan 25-30 sene evvelki rüştiyelerimiz şimdikilerden pek çok değil, biraz hâllice idi. Yani o vakitlerde okuturlar fakat öğretmezlerdi şimdi de okutuyorlar fakat öğretmiyorlar. fiu var ki eskiden daha çok şeyler okuturlar, tâbir-i sahîhiyle daha çok şeyler ezberletirlerdi. Biz de mektep programındaki kitaplar meyanında Gülistan’ı –5.bab müstesna olmak şartıyla- bab bab okumuş, ezber etmiş idik. Artık Sadi’nin yaşını başını almış adamlar için yazdığı o muazzam eserden 8-9 yaşındaki çocukların ne kadar zevk alabileceğini söylemeye hâcet yoktur. Her

hikâyeyi okur, evvelâ kırık mânâsını verir, sonra tahlil-i sarfını, nahvisini yapar, daha sonra mefhûmunu su gibi söylerdik. Lâkin kıssadan hiçbir hisse çıkaramadığımız gibi hiçbir keyif de duymazdık.”⁸

Fatih gibi bir semtte doğup büyüyen Âkif, ilim merkezi durumundaki bu bölgede cami merkezli bir eğitim anlayışının en iyi örnekleriyle beslenir. Fatih, Müslümanlığın çok yaşandığı ve kendisini gösterdiği, dini bütün insanların yaşadığı bir semttir. Âkif hem ailesinden aldığı telkinler, hem de yetiştiği bu muhitin tesiriyle çok sağlam bir inançla büyür.

Hocalarını tek tek isimleriyle yâd eden Âkif, ortaokulda okurken babasından aldığı eğitim sayesinde durumunun iyice düzeldiğini belirterek, “*Seviyem, mektep programından çok yüksekti. Babam, o zamanın usulünü ve kitaplarını takip ediyordu. Mektepte okunan Fârisî ile iktifa edemezdim. Fatih Camii’nde ikindiden sonra Hâfız Divanı gibi, Gülîstan gibi, Mesnevi gibi şaheserleri okutan Esad Dede’ye devam ederdim. Rüşdiye tahsilinde zaten en çok lisan derslerine temayülüm vardı. Dört lisanda (Türkçe, Arapça, Farsça ve Fransızca) birinci idim ve şiiri çok severdim. İlk okuduğum şiir kitabı Fuzûlî’nin Leylâ ve Mecnun’udur. Babam, bu temayülüme ses çıkarmazdı.”⁹*

Hicrî Efendi ile Hicret Günleri...

Âkif, ilim uğruna hocalarının peşinden koşan gayretli bir talebedir. Tanıdığı, ders aldığı hocalardan mümkün mertebe en geniş şekilde ders almak ister. Bu hususta hiçbir zahmetten kaçmaz, üşenmez. Uzak yakın demeden ilim meclislerine katılır. Ders alamadığı âlimlerin sohbetlerine katılır ve hiç olmazsa anlattıklarından bir şeyler devşirmeye çalışır. Onun Hicrî Efendi adındaki bir hoca ile yaşadığı ‘kovalamacı dersleri’ vardır ki gerçekten öğrenmeye ne kadar aç, susuz ve iştahlı olduğunu göstermeye yeter de artar bile. Düccane Cündioğlu, bu ilginç olayı etraflı bir şekilde *Bir Kur’an fiairi: Mehmed Âkif ve Kur’an Meâli* isimli eserinde anlatır. Âkif ismiyle tam müsemma olan, yani sabit bir mekânı olmayan, ordan oraya hicret eden, göç eden bir kişidir. fiimdi şairimizin Hicrî Hoca’yla tanışmalarını ve çocuk Âkif’in başına gelenleri kendisinden dinleyelim:

“Enis Bey bir aralık sırasını getirerek, ‘Efendimiz, Âkif sizden okumak istiyor, ne buyurursunuz?’ dedi.

- Benden okumak için birçok külfete katlanmak lâzım. Evvelâ sabit bir yerim yok. fiimdi buradayım ama akşama nerede konacağımı ben de bilmiyorum. Sâniyen ihtiyarlamışım; kitaplarla çokluk uğraşamıyorum.

- Efendim, kitaba hacet var mı? Siz başlı başına bir külliyât-ı ulûmsunuz! Hiç olmazsa haftada bir gün için bir mahal tahsîs buyurun. Bendeniz oraya gelirim. Alacağım ders, musâhabenize münhasır kalsa yine kâfi.

- O hâlde pek âlâ. Üsküdar’ın yukarı taraflarında Harmanlık derler bir meydan vardır.10 O meydanın ortasındaki kahveye Cuma günleri gelir, beni bulursun.

Hicrî Hoca, önceden uyardığı üzere sürekli yer değiştiriyor ve fakat Âkif de ondan bir şeyler okumak, hiç değilse dinlemek için peşisıra İstanbul’un en ücra köşelerinden kalkarak –

kendi tabiriyle- 'Yunan ma'budlarının Olimpos Tepesi'ndeki ictimaina' şedd-i rahl ediyordu. Lâkin birkaç ay sonra Âkif bu takipten yorulacaktır:

- O günden sonra Hicrî'den okuyamadım. Çünkü bu sefer beni bilmem hangi paşanın yalısına dâvet ediyordu.11

Ortaokulu bitirdikten sonra meslek ve okulunu tercih hakkı kendisine bırakılan Âkif, Mülkiye'ye girer. Ancak Mülkiye'nin yüksek bölümüne devam ederken babası vefat eder, biricik mülkleri olan Sarıgözel'deki evleri yanar. Peşpeşe meydana gelen talihsizlikler ve yoksulluk, Âkif'i hem tarifi mümkün olmayan hicranlara sürükler, hem de yeni arayışlara iter. Yeni kurulduğu için mezunlarına memuriyet verileceği söylenen Halkalı'daki Baytar Mektebi'ne girer.

Bu okulda da dil dersleri iyi olan Âkif, son yıllarda şiirle daha yoğun bir şekilde uğraşmaya başlar. Birçok manzume yazar. Daha sonra bunları imha eder. Çok değerli hocalardan ders alan Âkif, Baytar Mektebi'ni birincilikte bitirir. Yüksek tahsilini tamamladıktan sonra da Kur'an-ı Kerim'i ezberler ve hafız olur. Spora da oldukça meraklı olan *Safahat* şairi, Çatalca köylerinde ustası meşhur Kayıkçı Osman Pehlivan'ın nezaretinde güreşir. Yüzmek, atlamak, taş atmak, koşmak gibi bedenle ilgili sporlarla da uğraşır.

İlk şiirler

Âkif'in, yayımlanan ilk şiirleri genelde ahlak ve dinle ilgilidir. Bunu şair şöyle anlatır:

"İlk şiirlerim 1896 senesinde *Resimli Mecmua*'da çıktı. Konuları ahlakî, dinî, pek azı garamî (aşka dair, âşıkâne, lirik) idi. İlk şiirlerimde birkaç şairi kendime numune olarak almıştım. Bunların başında Ziya Paşa gelir. Nâci'den, Namık Kemal'den, Hâmit'den de pek çok istifade ettim.

*Babam sarf ve nahiv'i*12 kuvvetli öğretmişti. Onun için açıklamalı edebî eserleri kolaylıkla okuyabiliyordum. Arap edebiyatından edindiğim en büyük fayda; gerek Arapların, gerek diğer İslam bilginlerinin Arapça'ya verdikleri kıymet ve önemi anlamış olmamdır."13

Edebiyat araştırmacısı Fevziye Abdullah Tansel, *Safahat*'ın ilk basımında şairimizin kendi yazısıyla kayıtlı olan, imzalı "Destur" başlıklı bir manzumesine rastladığını söyler. Bağdatlı Ruhî'ye nazire olan 3 Kasım 1892 tarihli bu şiiri Âkif'in Baytar Mektebi'nde öğrenci ve 19-20 yaşlarında iken kaleme aldığı anlaşılır.14 Yine aynı araştırmacımıza göre şairin ilk şiiri ise "Kur'an'a Hitap" adını taşır.15

Devrinin üstatlarından istifade eden, babasından Arapça'yı mükemmel öğrenen Âkif, *Kur'an*'ı da ezberler. Ne var ki 1888'de babası Tahir Efendi'nin vefatı, 13 Mayıs 1889 tarihinde de evlerinin yanması Âkif'i ve ailesini yıkar. Aynı yıl Mülkiye Baytar Mektebi'nde okumaya başlar ve iki yılı gündüzlü, iki yılı yatılı olmak üzere 4 yıllık yüksek tahsilinden sonra 22 Aralık 1893'te Halkalı Baytar ve Ziraat Mektebi'nden mezun olur.

Çok azimli ve kararlı olan Âkif'in bu yönü üstünde duran Mithat Cemal, şunları yazar:

*“Arap edebiyatına çalışırken, Âkif bakıyor ki, başka türlü olmayacak, oturuyor 6 ayda Kur'an'ı ezberliyor ve Fatih İmamı Arap Hâfız'a her gece akşamla yatsı arası giderek bir cüz okuyup hıfzını dinletiyor. Âkif'in Arap edebiyatında kuvveti bu Kur'an hıfzından başlar.”*¹⁶ Mehmet Âkif Halkalı Baytar Mektebi'ne öğrenci olduğu sıralarda şiir yazmaya heveslenir ve çeşitli denemelerde bulunur. O dönemde bir çok genç gibi Âkif de klasik şiir geleneğine bağlıdır ve ürünleri de bu tarzdadır. Eşref Edib'in, Âkif'in öğrencilerinden Mehmet Bey'den naklederek anlattığına göre şairimiz, ilk gençlik yıllarında yazdığı şiirler için şu değerlendirmeyi yapar:

*“Gençlik devrinde idi, gazeliyâta ait çok şiirler yazdım. Müteaddit defterler doldurdum. Bir aralık bunlardan birini kaybettim. Buna çok yandım yakıldım. Fakat bilahare şiirimi hayâtî-içtimâî mevzulara tahsis edince o defterin kaybolmasına hiç acımadım. Diğer defterlerimi de kendi elimle imha ettim. Neşretmediğim şiirlerim pek çoktur.”*¹⁷

Mithat Cemal, Âkif'in ilk gençlik yıllarında yazdığı bu manzumeleri yayımlatmadığını ve bunların bir kısmını manzum mektup şeklinde yazıp dostlarına yolladığını söyler. Daha sonra ise eline geçen eski şiirlerini imha ettiğini de yine Kuntay'dan öğreniyoruz.¹⁸

Âkif, okuduğu Doğu ve Batı kültür kaynakları arasında en çok fiirazlı fieyh Sadi'nin *Bostan* ve *Gülîstan* isimli eserlerinin etkisi altında kaldığını ifade eder.

Baytar Mektebi'nin Birincisi

Mehmet Âkif çalışkan bir öğrencidir. Öğretmenlerinin çoğu doktordur. Bu hocaları hem mesleklerinde büyük bilgi sahibidirler, hem de inanç ve ahlâk yönünden de son derece mükemmel insanlardır. fiairimiz, daha sonra kaleme alacağı hatıralarında bu hocalardan çok istifade ettiğini belirtir ve *“Baytar Mektebi'ni birincilikle bitirdim.”* der.

Mithat Cemal ise, Âkif'in Baytar Mektebi günlerini şöyle anlatır:

“Sarıgüzel'in Sarı Nasuh Mahallesindeki manevi evde yetişen çocuk, müsbet ilimli bu mektepte olanca hızıyla çalışıyor; kimya tahlilhânesinden çıkıp nebatat lâboratuvarına giriyor, toprağın altını, üstünü okuyor, yerden bıkınca mektebin rasathânesine tırmanıyordu.

Fakat esrarsız bir gökyüzünden de bıkiyor ve tatil günleri Kur'an sesiyle dolu olan evine koşarak gidiyordu: Çoktan ölen babasının Kur'an sesiyle hâlâ dolu olan küçük eve...

Onda bu rasathâne ve ev birbirine karışarak durdu. Baytar Mektebi'nin tahta mihraplı bir cami vardı; bir de Paris'te okuyan Hekim Rifat Hüsameddin Paşa, Pastör Enstitüsü'nden İstanbul'a mikrop kültürünü getirmişti. Mehmet Âkif, ne Baytar Mektebi'nin tahta mihraplı camiine beş vakit gitmek ne de mektebin lâboratuvarına koşmak için; ne mubassır Mehmed'in, ne de doktor Rifat Hüsameddin'in kendisini zorlamalarına muhtaç değildi. Halkalı Ziraat ve

Baytar Mektebi'nin imamı Mustafa'nın arkasından da, Pastör'ün huzurunda da aynı imanla duruyordu. Fakat aynı heyecanla değil..."19

Pehlivanlığa Merak...

Mehmet Âkif, küçük yaşlardan itibaren mertliğe, dürüstlüğe bağlı bir terbiye ile yetişmiştir. İlk gençlik yıllarında, bir gün yaşayışını çok beğendiği, inançlı, fikren ve ahlaken düzgün bir insan olarak gördüğü Osman Pehlivan'a gider ve kendisine "Osman! Sen dürüst ve mert bir arkadaşsın. Ben de iri yapılı ve kuvvetliyim. Fakat sen okumayı bilmiyorsun, ben pehlivanlığı. Gel, sen bana pehlivanlığı öğret, ben de sana okumayı öğreteyim"20 der ve çok sevdiği ata sporunu bu kişiden öğrenir.

Âkif, Safahat'ta hayalen de olsa zaman zaman çocukluk yıllarına gider. İşte o günlerden bahsettiği mısralardan bir kaçı:

Bizim mahalleye poyraz kışın da uğrayamaz;

Erir erir akarız semtimizde geldi mi yaz!

Baharı görmeyiz, ama lâtif olur derler...

Çiçeklenirmiş ağaçlar, yeşillenirmiş yer.

Demek, şu arsada ot bitse nevbahâr olacak...

Ne var gidip Yakacık'larda demgüzâr olacak?

Fusulü dörde çıkarmaz bizim sokaklarımız;

Kurak, çamur, iki mevsim tanır ayaklarımız!21

Babanın Parası Çıkışmayınca...

Mehmet Âkif'in çocukluk yıllarında yaşadığı yoksul hayatı gösteren ibret verici bir hatıra vardır. Âkif'in kızı Cemile'nin anlattığı bu duygu yüklü anekdot, Cemal Kutay'ın kitabında yer almıştır:

"Üstadın kızı Cemile anlatıyor: Bir gün mektebe giderken çantamın eskiliğinden dolayı ağlamıştım. Onun üzerine babam bize bir çocukluk hâtirasını anlattı: Babam beni İdadî Mektebi'ne yazdırmak üzere götürdü. Kaydettiler. Fakat mektebe verilmesi lâzım gelen bir para

istediler. Babamın mevcudu kâfi gelmedi. Baktım çok canı sıkılmıştı. O sırada cebinden saatini çıkardı. Evirip çevirip bakmaya başladı.

- Baba, neye saate bakıyorsunuz? dedim.

- Bu gümüştür, dedi; bunu terhin ederseniz istedikleri parayı alabiliriz.

Babamın beni okutmak için gösterdiği bu fedakârlık karşısında çok müteessir oldum. Ağlamaya başladım.

- Baba dedim, ben mektepten vaz geçtim. Haydi gidelim.

- İşte çocuklar biz bu şerâit²³ altında okuduk. Siz şimdi çantanızın rengi biraz solmuş diye ağlıyorsunuz.

- Peki baba sonra ne oldu. Mektebe gitmediniz mi?

- Gittim. Babamın parası çıkışmadığını görünce itimad ettiler. Sonra verirsiniz, dediler.”²⁴

Anne Baba Rızası, Hoca Duası

Çocukların başarılarının temelinde söz dinler olmaları, anne ve baba rızasını tahsil etmeleri, ilim öğrendikleri hocaların dualarını arkalarına almaları yatar. Mehmet Âkif de hem anne ve babasını hoşnut etmiş, hem de öğretmenlerini razı etmiştir. Hocalarından Hâfız fiakir Efendi'nin duası bu bakımdan önemlidir. Bu bilgiyi de yine Âkif'in en yakın dostlarından Eşref Edib'ten öğreniyoruz:

“Babası Hoca Tahir Efendi, icazet verirken üstad, camide babasının yanına oturmuş. Babası:

- Oğlum, demiş; başka bir yerde otur, hoca efendilerin yanında oturulur mu?

Ders vekili Köse Âsım Efendi:

- Bırak Tahir Efendi, demiş; çocuk uslu uslu oturuyor. Bu gibi ihtifaller ömründe bir defa olur.

Babasının bu icazet merasiminde ulemadan büyük hâfız fiakir Efendi de bulunmuş. Babasının yanında uslu uslu oturan üstadla, fiakir Efendi çok alâkadar olmuş. Çalışıp çalışmadığını, yaramazlık edip etmediğini sormuş, o sırada üstad İzhar okuyormuş. fiakir Efendi, üstada bazı sualler sormuş. Güzel cevaplar almış.

- Aferin oğlum, inşaallah büyük adam olursun, diye dualar etmiş.”²⁵

Bütün edebiyatçıların, şair ve yazarların çocukluk yılları ilginç anekdotlarla, unutulmaz hatıralarla doludur. Mehmet Âkif'in çocukluk yılları da çok renkli sahnelerle doludur. Safahat bu

bakımdan mükemmel bir hazinedir. Çünkü şair, Safahat'ın bir çok yerinde unutamadığı çocukluk döneminden sık sık söz eder. Safahat'ı biraz da bu yönüyle okumak gerekiyor.

1 Yani bugünkü profesörlüğe.

2 Mehmet Âkif Ersoy, Lütfü fiehsuvaroğlu, Alternatif Yayınları, Ankara 2002, s. 11-12.)

3 Mehmet Âkif, Mithat Cemal Kuntay, Timaş Yayınları, İstanbul 1997)

4 Safahat, Hazırlayan: M. Ertuğrul Düzdağ, Timaş Yayınları, İstanbul 1994, s. 8.

5 (Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hâtıraları, Mehmet Nuri Yardım, Nesil Yayınları, 6. baskı, İstanbul 2006)

6 Rüştüye bugünkü orta okulun karşılığıdır.

7 Mehmed Âkif Hayatı – Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları, Eşref Edib, 2.baskı, Sebilürreşad Neşriyatı, İstanbul 1960.

8 Mehmed Âkif, Hasbihâl: Sâdi, Sırat-ı Müstakim, V/118, sh. 227-228, 25 Teşrin-i Sâni 1326.

9 a.g.e.

10 Nuh Kuyusu Caddesinde Zeynep Kâmil Hastahanesi'nin az ileride karşısında Karacaahmet Mezarlığına bitişik olan yer.

11 Mehmed Âkif, Eski Hâtıralar, Sıratı Mustakim, V/123, sh. 311-312, 30 Kânûn-i Evvel 1326.

12 Arapça gramer kitapları.

13 Safahat, Kahraman Yayınları, Hazırlayan: Mehmet Nuri Yardım, İstanbul 1996.

14 Fevziye Abdullah Tansel, Mehmet Âkif, s. 11.

15 a.g.e., s.14.

16 Kuntay, a.g.e., sh. 224.

17 Eşref Edip, a.g.e., c.1, s. 155.

18 Mehmet Âkif, Mithat Cemal Kuntay, Ankara 1986, s.349-350.

- 19 Mehmed Âkif, Mithat Cemal Kuntay)
- 20 Eşref Edip, Mehmed Âkif, Sebilürreşad Neşriyatı, İstanbul, s. 340.
- 21 Safahat.
- 22 Rehin bırakırsak.
- 23 fiartlar.
- 24 Necid Çöllerinde Mehmet Âkif, Cemal Kutay, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1992, s. 226-227.
- 25 Mehmed Âkif Hayatı-Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları, Eşref Edib, ikinci baskı, 1960, s. 250.